

Huumeriippuvuuden hoito

Julkaistu 20.12.2005. Päivitetty 17.12.2015.

Huumeriippuvuuden hoitojärjestelmän perusrakenne on samanlainen kuin muidenkin päihderiippuvuuksien. Voimassa olevan päihdehuoltolain mukaan keskeinen järjestämismääräys kuuluu kotikunnan sosiaali- ja terveystoimelle.

Hoitoverkosto koostuu useista eri toimijoista. Ensimmäisenä hoitoportaan voivat toimia sosiaali- ja terveydenhuollon yleiset palvelut, esimerkiksi terveyskeskukset, joissa hoidetaan monia muitakin asioita kuin päihteitä. Seuraavan portaan muodostavat päihdehuollon erityispalvelut, kuten kunnalliset päihde- ja mielenterveysyksiköt, A-klinikat tai nuorisoasemat. Viimeisenä portaan ovat huumeongelmien hoitoon erikoistuneet yksiköt, joiden palvelut on suunniteltu erityisesti huumeongelmallisille tai vain tietynlaisia huumehoitoa tarvitseville. Hoitopaikasta toiseen siirtyminen ja hoitojen maksukysymykset ovat toisinaan pulmallisia, vaikka tavoitteena ovat joustavat kunkin asiakkaan tarpeisiin räätälöidyt hoitokokonaisuudet.

Perusterveydenhuollossa, sosiaalitoimistoissa ja erikoissairaanhoidon eri yksiköissä voi saada huumeriippuvuuteen liittyvää neuvontaa, sen hetkisten somaattisten ja psyykkisten vaivojen hoitoa, huumeriippuvuuden hoidon käynnistämisen sekä ohjausta erityispalveluihin. Ongelmien varhainen toteaminen olisi sekä asiakkaiden että hoitojärjestelmän edun mukaista. Huumeongelman käsittelyä voi haitata se, että huumeiden käyttö on rangaistavaa. Huumeita käyttävä ei välttämättä uskalla kertoa huumeiden käytöstään, mikä voi vaikeuttaa avun saamista. Hyvä, avoin ja luottamuksellinen hoitosuhde on ensisijaisen tärkeä huumeongelman toteamisessa ja hoidossa. Huumeongelman hoidossa ja haittojen ehkäisyssä tarvitaan ennakkoluulotonta, neutraalia ja tuomitsematonta otetta.

Huumeiden käyttö on usein sekakäyttöä. Hoidon suunnittelu perustuu huolelliseen hoidontarpeenarvioon. Mielenterveysongelmat ovat huumeriippuvaisilla erittäin yleisiä ja hoidossa tarvitaan usein psykiatrista tai päihdepsykiatrista osaamista. Erityisesti suonensisäisesti käytettävien huumeiden käyttöön liittyy terveysuhkien ohella runsaasti sosiaalisia vaikeuksia, joiden käsittelyyn tarvitaan yhteistyötä monien tahojen kanssa. Potilaan ohella myös hänen läheistensä hyvinvointiin on kiinnitettävä huomiota.

Psykososiaaliset menetelmät ovat myös huumeriippuvuuden hoidon perusta, vaikka näyttö niiden tehosta joidenkin huumeongelmien hoidossa on niukkaa. Huumeongelman hoidossa käytetään samoja psykososiaalisia hoitoja kuin alkoholi-ongelmien hoidossa, esimerkiksi motivoivaa haastattelua, kognitiivista käyttäytymisterapiaa sekä 12-askelisen hoitomalleja. Pelkkä vieroitushoito on yleensä riittämätöntä huumeriippuvuuden hoidossa: vieroitusjakson jälkeen hoito jatkuu päihdekuntoutuksena joko avohoidossa tai laitoshoidossa tai yhteisöhoitoon. Tärkeä rooli huumeongelmien hoitojärjestelmässä on myös vertaisryhmätoiminnalla, joista tunnetuimpia ovat NA-ryhmät (nimettömät narkomaanit).

Huumeriippuvuuden hoidossa lääkehoitoa käytetään erityisesti vieroitusjaksojen aikana sekä samanaikaisten psyykkisten oireiden hoidossa. Opioidiriippuvuuden hoidossa buprenorfiinilla tai metadonilla toteutettu opioidikorvaushoito on tuloksellista, mutta muiden huumeriippuvuuksien hoitoon ei ole tehokasta lääkehoitoa.

Haittoja vähentävä hoito tähtää ensisijaisesti elämänlaadun kohentamiseen sekä huumeiden käytöstä koituvien haittojen ennaltaehkäisyyn. Suonensisäisesti huumeita käyttäviä varten on useissa kaupungeissa terveysneuvontapisteitä, joissa saa neuvontaa etenkin tarttuvien tautien ehkäisyssä, rokotuksia sekä puhtaita pistosvälineitä käytettyjen tilalle.

Huumehoitojen toteuttaminen perustuu lähes aina asiakkaan omaan haluun. Hoitoa **omasta tahdosta riippumatta** eli ns. pakkohoitoa voidaan joskus toteuttaa lastensuojelulain, mielenterveyslain tai päihdehuoltolain perusteella.

Päihdehuollon erityispalveluista avohoitopalvelut ovat asiakkaalle pääosin maksuttomia. Laitoshoidon maksuissa asiakkaalla on omavastuuosuus. Muun osan maksaa kunta; maksusitoumus on useimmiten hankittavissa kotikunnan sosiaalivirastosta. Jokaisella kunnalla on suunnitelma niistä palveluista, joita pääsääntöisesti tulisi käyttää. Tarkempia tietoja saa esim. kotikunnan sosiaali- ja terveystoimista, terveyskeskuksesta tai A-klinikalta.

Rauno Mäkelä
dosentti, psykiatrian erikoislääkäri

Päivittänyt:

Solja Niemelä

Psyykiatrian professori (ma.), päihdelääketieteen erityispätevyys

Hoitopaikkoja:

[Päihdehoitopaikkojen yhteystietoja](#)

[Hoitopalvelut A-klinikkasäätiön sivuilla](#)

[Käypä hoidon potilasversio huumeongelmaisen hoidosta](#)

link

Lähde verkko-osoite: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihdeongelmien-hoito/huumeriippuvuuden-hoito>